

ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

Correlation between the School Supervision and Primary School Students' Learning
Achievement, Nakhon Si Thammarat Education Offices

สัจชัย พูลสุข* และอุบล สรรพชัยพงษ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 12000

E-mail: sunchai2505@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานี้มี 5 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศ 4) การปฏิบัติการนิเทศการศึกษาและ 5) การประเมินผลและการรายงานผล กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมี 2 กลุ่มคือ โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำประเภทละ 8 โรงเรียน กลุ่มประชากร ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการและครูผู้สังเกตการณ์ 2 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์ การสังเกตและการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ แบ่งได้เป็น 3 แบบคือ 1) มีการนิเทศภายในครบขั้นตอน 2) มีการเพิ่มเติมการนิเทศภายใน 3) ปรับวิธีการนิเทศภายในตามบริบทของสถานศึกษา นักเรียนในโรงเรียนประเภทนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าโรงเรียนอื่นๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน ส่วนโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีการดำเนินการนิเทศภายใน 3 แบบเช่นกัน คือ 1) มีการนิเทศภายในครบขั้นตอน 2) มีการนิเทศภายในไม่ครบขั้นตอนและ 3) มีการนิเทศภายในที่ไม่แน่นอน จากการวิเคราะห์ข้อมูลของโรงเรียนในกลุ่มหลังพบว่าปัจจัยที่ทำให้การนิเทศภายในไม่ได้ผลคือ 1) เวลาในการนิเทศไม่เหมาะสม 2) ครูผู้รับการนิเทศไม่เชื่อมั่นในตัวผู้นิเทศ และ 3) ครูไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ การวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่าการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนและส่งผลให้ครูรักสถาบันและให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน นักเรียนระดับประถมศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This article is part of the researcher's qualitative study for the Doctoral Program of Education at the Faculty of Education, Rangsit University. It aims to find correlation between school supervision and primary school students' learning achievement of Nakhon Si Thammarat Education Offices. The school supervision consists of 5 steps: 1) school present environment, problems, and needs, 2) school plan and directions, 3) teaching media, tools, and development of school supervision, 4) supervision methods, and 5) evaluation and reports. This project included 2 types of schools: schools with students' maximum achievement and those with students' minimum achievement based on the same national test. Participants were the school director, an assigned teacher, and 2 observers from each school. Research instruments contained interviews, observations, and group discussions. Based on data analysis, school supervision and primary school students' learning achievement correlate. Type 1 schools had carried out their supervision in 3 different approaches: 1) followed the 5 school supervision steps consistently, 2) added more activities to enhance effective collaboration, and 3) applied school supervision flexibly according to the school context. On the contrary, type 2 schools varied their supervision as follows: 1) the first approach was the same as type 1 schools, but the details such as time and supervision were not fixed, 2) the schools jumped the steps or declined them, and 3) the supervision was inconsistent. The results showed that the teachers did not trust supervisors nor did they acknowledge these supervisors. These incidents demonstrated the students' lowest learning achievement in the area. In other words, the study has significantly exhibited the school supervision in correlation to the students' achievement. In addition, steady and well-organized supervision has resulted not only in the students' learning achievement but also the teachers' collaboration and sense of responsibility toward their work and the institute.

Keywords: school supervision, primary school students, learning achievement

1. บทนำ

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ กระบวนการที่สำคัญ คือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เพื่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระวิชา ดังนั้น โรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้อง

ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้อง เหมาะสมและต่อเนื่อง จนบรรลุผลสำเร็จตามที่ได้วางแผนไว้ โดยวิธีการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษา

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ชรี มณีศรี, 2542) ยึดหลักสำคัญว่าการสอนเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้ได้และการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ผู้นิเทศสามารถนิเทศครูผู้สอนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนการสอน เช่น

ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการให้การศึกษาต่อเนื่องแก่ครูผู้สอนในโรงเรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546) นอกจากนี้ กรองทอง จิระเชษฐกุล (2550) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การดำเนินการนิเทศภายในจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามขั้นตอน บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณาจารย์ในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการ ในการพัฒนาครูและนักเรียน

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554 มี 5 ด้าน คือ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2) มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา 3) มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 4) มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม 5) มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ตรงกับมาตรฐานที่ 5 ได้กำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพของผู้เรียนไว้ 4 ข้อ คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์ 2) ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์ 3) ผลการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ และ 4) ผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ทั้งนี้รัฐได้จัดให้มีสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ซึ่งมีฐานะเป็นองค์กรมหาชนและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ดำเนินการประเมินผลการศึกษาระดับชาติ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาในความดูแล จำนวน 127 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาในความดูแล จำนวน 207 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 มีสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาในความดูแล จำนวน 252 แห่งและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาในความดูแล จำนวน 144 แห่ง ทั้ง 4 เขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่กำกับ ดูแลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) หรือ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2552-2554 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช (ทั้ง 4 เขต) ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ 42.57 (2552), 39.99 (2553) และ 47.53 (2554) ผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นปัญหาที่สำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่เกี่ยวข้องจะต้องหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จึงทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการนิเทศภายในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET) ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 120 - 300 คน) สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมี 2 กลุ่มคือ โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงสุด และโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำสุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1) สภาพปัจจุบันและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

2) ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษา:

ก) สภาพปัจจุบันและแนวทางการปฏิบัติงาน

ตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา 5 ขั้นตอน คือ

1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศ 4) การปฏิบัติการนิเทศ การศึกษา 5) การประเมินผลและการรายงานผล (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541)

ข) ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการทำแบบทดสอบ ในปีการศึกษา 2553 ประชากร การวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนและครู วิชาการ ที่รับผิดชอบการนิเทศภายในของแต่ละโรงเรียนและครูผู้สังเกตการณ์ 2 คน โดยคัดเลือกจากโรงเรียนที่ทำการศึกษาวิจัย 2 กลุ่มคือ โรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดและต่ำสุด (จาก

การสอบ O-NET) จำนวน 16 โรงเรียน (ประเภทละ 8 โรงเรียน) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการ 1) สัมภาษณ์ (Interview) ผู้บริหาร โรงเรียนและครู วิชาการ 2) สังเกต (Observation) การนิเทศภายในโดยผู้วิจัยเองและครูผู้สังเกตการณ์ 2 คนและ 3) สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดำเนินการโดยผู้วิจัย ผู้บริหาร โรงเรียน ครู วิชาการและผู้สังเกตการณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ และประมวลผลจากข้อมูลที่ได้ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลของ Strauss & Corbin (1998) ดังนี้:

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่ม มาถอดเทปบันทึกเสียงคำต่อคำ แล้วจัดข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มและการสังเกต ให้เป็นระบบ (open coding)

2. นำข้อมูลที่มีความและจัดหมวดหมู่ (axial coding)

3. นำข้อมูลทั้งหมดที่จัดหมวดหมู่แล้วมาแปลความหมายข้อมูล (selective coding) เพื่อตอบคำถามการวิจัย และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

4. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ สามารถแบ่งได้เป็น 3 แบบ คือ 1) โรงเรียนที่มีการนิเทศภายในครบขั้นตอน 5 ขั้น 2) โรงเรียนที่มีการเพิ่มเติมการนิเทศภายใน คือ การสร้างความตระหนักและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินการนิเทศภายใน และ 3) โรงเรียนที่ปรับวิธีการนิเทศภายในตามบริบทของสถานศึกษา นักเรียน

ในโรงเรียนประเภทแรกนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าโรงเรียนอื่นๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน ส่วนโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีการดำเนินการนิเทศภายใน 3 แบบเช่นกัน คือ 1) โรงเรียนที่มีการนิเทศภายในครบขั้นตอน 2) โรงเรียนที่มีการนิเทศภายในไม่ครบขั้นตอนและ 3) โรงเรียนที่มีการนิเทศภายในที่ไม่แน่นอน จากการวิเคราะห์ข้อมูลของโรงเรียนในกลุ่มหลังปรากฏว่าปัจจัยที่ทำให้การนิเทศภายในไม่ได้ผลคือ 1) เวลาในการนิเทศของผู้นิเทศไม่เหมาะสม 2) ครูผู้รับการนิเทศไม่เชื่อมั่นในตัวผู้นิเทศและ 3) ครูไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ โรงเรียนเหล่านี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในลำดับท้ายสุดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การวิจัยครั้งนี้จึงยืนยันว่าการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการเรียนของนักเรียน

5. การอภิปรายผล

จากการประสานข้อมูล 3 ด้าน (Triangulation) คือ การสัมภาษณ์ สังเกตและสนทนากลุ่มดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า:

1) สภาพปัจจุบันและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กล่าวคือ โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูง มีการดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายใน 5 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการนิเทศภายในของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ที่ว่า หากโรงเรียนดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนด ผลการเรียนของนักเรียนจะสูงขึ้นเพราะครูจะได้แนวคิดจากผู้บริหารโรงเรียน มีแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน แก้ปัญหาและจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้น เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและมีกระบวนการที่สม่ำเสมอเป็นระบบ ตรงกับวงจรกระบวนการนิเทศการ

สอนของ แฮร์ริส (Harris,1975) ที่ดำเนินไปเป็นลำดับขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ การประเมินสภาพปัจจุบัน การจัดลำดับความสำคัญ การออกแบบวิธีการนิเทศ การจัดสรรทรัพยากร การประสานงานและการอำนวยความสะดวก ซึ่งหากดำเนินการตามขั้นตอนนี้วงจรของกระบวนการจะจบลงด้วยความสำเร็จของนักเรียน การเรียนการสอน และการบริหารของโรงเรียน ในงานของผู้วิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลยืนยันว่าเมื่อโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ครูได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตรงกับความต้องการของผู้เรียน มีที่ปรึกษาและมั่นใจในการสอน และหมั่นปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นมีคุณภาพ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รู้จักค้นคว้าหาความรู้ สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้และเกิดการเรียนรู้จากครู เพื่อนและแหล่งความรู้เช่นห้องสมุดของโรงเรียนและชุมชน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและโรงเรียนในกลุ่มแรกที่อยู่วิจัยศึกษาได้ดำเนินการนิเทศภายในตามขั้นตอนที่กำหนด กลิคแมน (Glickman, 1990), บริกส์ และจัสต์แมน (Briggs and Justman, 1952) ได้กล่าวถึงการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ว่า จะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในเรื่องหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนารูปร่างทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน ผู้วิจัยพบว่าในงานวิจัยของผู้วิจัยเอง สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนในโรงเรียนที่จัดการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอและจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัญชลี โพธิ์ทอง (2541) ที่ได้กล่าวว่า “การนิเทศเป็นการส่งเสริมคุณภาพด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียนและครูควรได้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและวิชาการ เมื่อครูได้พัฒนาการเรียนการสอนแล้ว ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น” จาร์ส นองมาก (2532) ก็ได้กล่าวสนับสนุนว่า “การนิเทศ

ภายในโรงเรียนมุ่งเพื่อให้ประสิทธิภาพการสอนของครูเพิ่มขึ้น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนซึ่งเป็นผลจากการสั่งสอนของครูในโรงเรียนก็สูงขึ้นด้วย” สรุปได้ว่ากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นระบบ มีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

2) ส่วนโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผู้วิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน มีขั้นตอนไม่แน่นอนและไม่เป็นไปตามกระบวนการ 5 ขั้นตอนที่กำหนดไว้ บางโรงเรียนถึงแม้ว่าจะดำเนินการนิเทศเป็นไปตามขั้นตอนกระบวนการแล้วก็ตาม แต่ไม่ดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องหรือสม่ำเสมอ เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ที่ทำหน้าที่ในการนิเทศภายใน ไม่มีเวลาในการนิเทศบ้าง ครูผู้รับการนิเทศไม่เชื่อมั่นในตัวผู้นิเทศและไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศบ้าง ครูจึงไม่ได้รับการพัฒนาในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจึงต่ำกว่าโรงเรียนอื่นในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน เหตุการณ์ดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เวิน (Wayne, 1980) ที่พบว่า ปัญหาการนิเทศการศึกษาเกิดขึ้นเนื่องจาก บุคลากรยังขาดการปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้บริหารขาดการเตรียมการที่ดีในการวางแผนก่อนดำเนินการนิเทศการศึกษา อีกทั้งครูอาจารย์ไม่เข้าใจหลักการและระบบการนิเทศศึกษานอกจากนี้ ฟอร์ด Ford(1996) ได้สรุปปัญหาการจัดการนิเทศการศึกษาว่าเกิดจากผู้บริหารดำเนินการนิเทศโดยวิธีการเยี่ยมชมชั้นเรียนเพื่อสังเกตการเรียนการสอนและวิธีการจัดการประชุมครูอยู่ในระดับน้อย แสดงถึงการดำเนินการนิเทศที่ไม่ต่อเนื่องและไม่สม่ำเสมอ ครูผู้รับการนิเทศไม่ได้รับการแนะนำหรือชี้แนะแนวทางด้านการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนไม่ได้รับความรู้และประสบการณ์เพียงพอหรือถูกต้อง ในประเทศไทย

ผลกระทบทำนองนี้ ส่วนหนึ่งสังเกตได้จากคะแนนจากการทำแบบทดสอบ O-NET ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ซึ่งปรากฏในงานวิจัยของผู้วิจัยว่า โรงเรียนเหล่านี้ได้คะแนนต่ำกว่าโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่เดียวกัน ผู้บริหาร โรงเรียนหรือผู้นิเทศภายในโรงเรียนขาดการเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ขาดการตรวจตราติดตามและประเมินผล ครูไม่มีความเชื่อมั่นในผู้ทำหน้าที่นิเทศ ทำให้ครูเหล่านี้ไม่สนใจการพัฒนาการเรียนการสอน ส่งผลในทางลบต่อนักเรียนเป็นลูกโซ่

6. บทสรุป

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตและการสนทนากลุ่ม ในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลผลตามขั้นตอนของ Strauss & Corbin (1998) แล้ว ปรากฏว่าโรงเรียนทั้งสองประเภทต่างกันอย่างน้อยสำคัญ คือโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ใช้กระบวนการนิเทศภายใน 5 ขั้นตอน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ส่วนโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการดำเนินการนิเทศภายในไม่ต่อเนื่องหรือไม่สม่ำเสมอ การดำเนินการนิเทศไม่ครบขั้นตอนและไม่แน่นอน ตัวอย่างปัจจัยที่ทำให้การนิเทศภายในไม่ได้ผล คือ เวลา

ในการนิเทศของผู้นิเทศไม่เหมาะสม ครูผู้รับการนิเทศไม่เชื่อมั่นในตัวผู้นิเทศและไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ โรงเรียนประเภทนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในลำดับท้ายสุดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนจึงสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการศึกษา สร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนต้องพิจารณาการใช้กระบวนการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการนำกระบวนการนี้ไปพัฒนาคุณภาพการสอนและครูให้ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการทำงานครั้งนี้คือการวิจัยครั้งต่อไปนักวิจัยอาจทำการวิจัยในโรงเรียนทุกขนาด (ใหญ่ กลางและเล็ก) หรือโรงเรียนขนาดที่ต่างจากที่ผู้วิจัยดำเนินการ รวมทั้งสามารถศึกษาเปรียบเทียบการนิเทศภายในโรงเรียนในเขตพื้นที่อื่นต่างภูมิภาคจากที่ผู้วิจัยทำการวิจัยได้

7. กิตติกรรมประกาศ

บทความที่เกี่ยวข้องกับคุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับความรู้และการให้เวลาในการปรึกษาหารือการทำงานด้วยความกรุณาและเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบลสรรพชัยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียน ที่ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณภรรยาและลูกๆ ที่ให้โอกาสและสนับสนุนการเรียน ให้คำปรึกษาและกำลังใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ

คุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นสรรพพลังส่งเสริมให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำงานที่ยากยิ่งนี้ในที่สุด

8. เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนกรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมาภัยจำกัด.
- จำรัส นองมาก. (2532) “บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศภายในหน่วยงาน.” วารสารการศึกษา เอกชน (3 กันยายน 2532): 8.
- ชาวี รมณีศรี. (2542). การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อัญชติ โพธิ์ทอง. (2541). “การนิเทศการศึกษา.” ในเอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหาร EA 615 กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา และอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Briggs, T. H. & Justman, J. (1952). Improving Instruction through Supervision. New York: McMillan.
- Ford, A. B. & Lee, C. C. (1996). “School counselors”

and Counselor educators' perceptions of school counselor training needs." (Virginia Counselors Journal, 27, 1996), 25-39.

Glickman, C.D. et al. (1990). Supervision of Instruction: Developmental Approach. 4th ed. Boston: Allyn & Bacon A Viacom Company.

Harris, B. M. (1975). Supervisory Behavior in Education. 2nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice - Hall, Inc,

Strauss, A. & Corbin, J. (1998). Basics of Qualitative Research. 2nd ed. London: Sage Publications,

Wayne, B. E. (1980). "Perception of Elementary School Concerning Their Role in Supervision." Dissertation Abstracts International 41, 9 (October, 1980): 1293- A.

มหาวิทยาลัยรังสิต